ВИДАВНИЦТВО РАНОК

О. М. Коваленко , Ю. М. Тельпуховська

Інтернет-підтримка

УКРАЇНСЬКА МОВА

1 КЛАС

ЧАСТИНА 2

З АУДІОСУПРОВОДОМ

УДК [811.161.2:37.016](075.2)
К56

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 06.07.2018 № 734)

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено.

Аудіосупровід розміщено на сайті: https://lib.imzo.gov.ua

Ілюстрації художників *Н. І. Гордієнко, О. В. Крутика, Г. В. Хмель, О. В. Зеркалій*

Коваленко О. М.
К56 Українська мова : підруч. для 1 кл. закл. загал. серед. освіти з навчанням російською мовою (у 2-х частинах, з аудіосупроводом). Ч. 2. / О. М. Коваленко, Ю. М. Тельпуховська.— Харків : Вид-во «Ранок», 2018. — 112 с. : іл.

ISBN 978-617-09-4428-3

УДК [811.161.2:37.016](075.2)

Інтернет-підтримка
Електронні матеріали до підручника розміщено на сайті
interactive.ranok.com.ua

ISBN 978-617-09-4655-3
ISBN 978-617-09-4428-3 (Ч. 2)

© О. М. Коваленко, Ю. М. Тельпуховська, 2018
© Н. І. Гордієнко, ілюстрації, 2018
© О. В. Крутик, ілюстрації, 2018
© Г. В. Хмель, ілюстрації, 2018
© О. В. Зеркалій, ілюстрації, 2018
© ТОВ Видавництво «Ранок», 2018

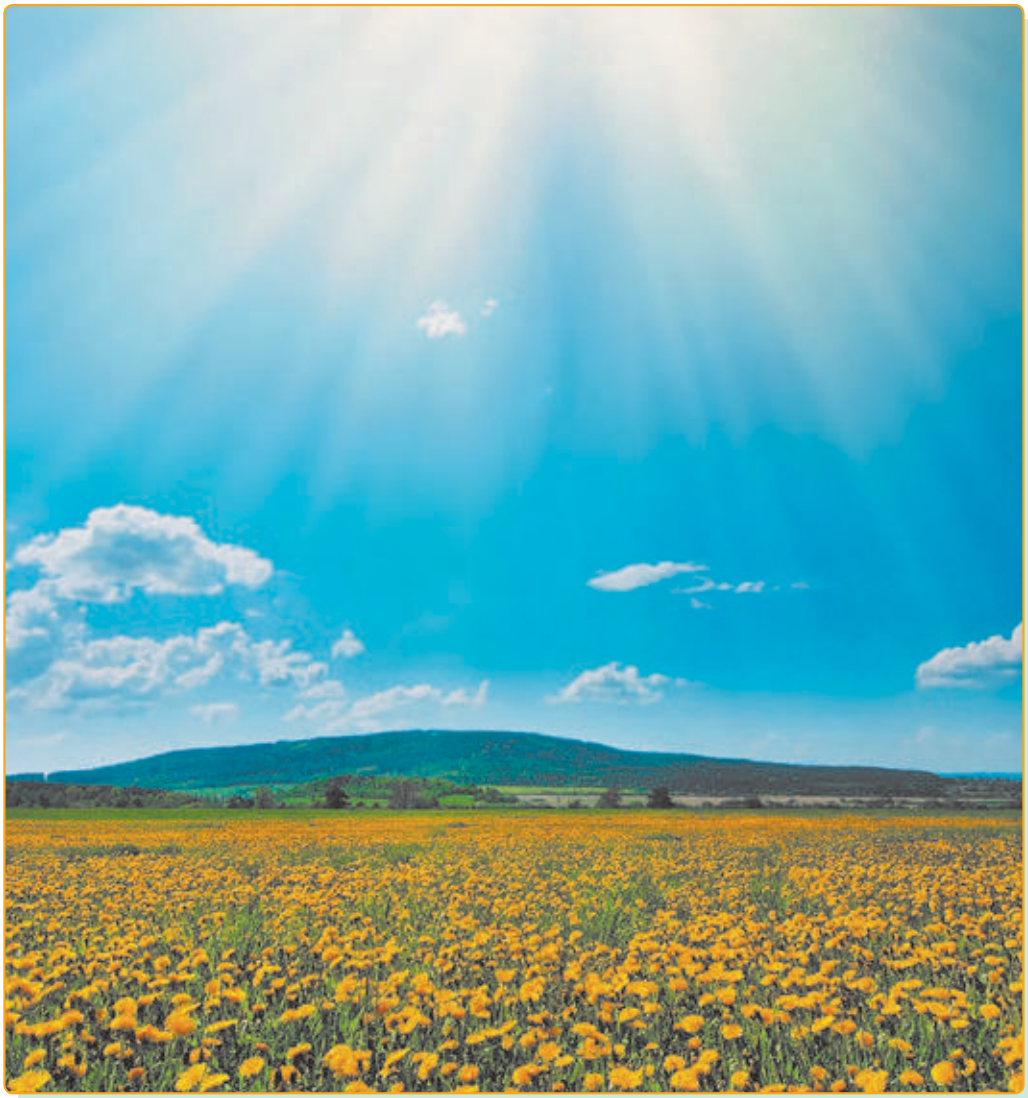

ДОБРИДЕНЬ ТОБІ, УКРАЇНО МОЯ!

Струмок серед гаю, як стрічечка.
На квітці метелик, мов свічечка.
Хвилюють, малюють, квітують поля —
Добридень тобі, Україно моя!

Павло Тичина

1 Розгляньте малюнки. Передайте розмову дітей. Запитуйте. Відповідайте.

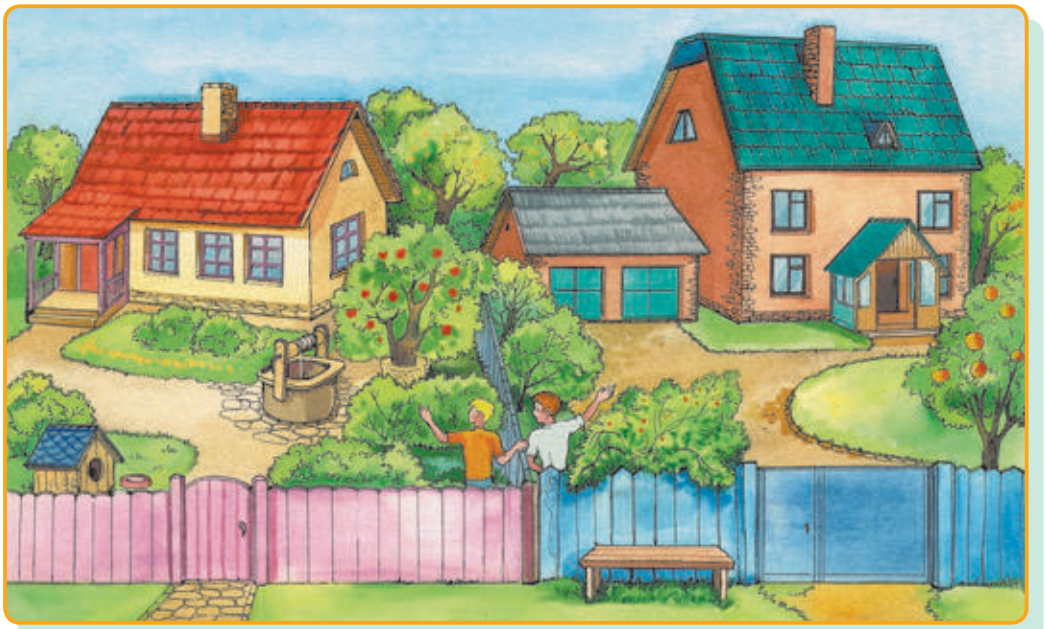

Дізнайтеся в сусіда по парті, у якому будинку та дворі він живе.

2 Відгадайте загадки.

В ящику —
Вікно,
У вікні —
Кіно.

Ігор Січовик

Скрізь, неначе
крокодил,
Встромить ніс-насос.
І якщо почує пил —
Всмокче ... .

Василь Струтинський

В нього око скляне,
Він мені підморгне —
І за мить вже готовий
Мій портрет кольоровий.

Грицько Бойко

3 Гра «У новій квартирі».
Назвіть кімнату й місце в ній для кожної речі.

1 Розгляньте малюнок.

2 Запам'ятайте. Говоріть правильно.

кастру́ля

ніж

таріл́ка

виде́лка

скля́нка

пля́шка

Назвіть одним словом ці предмети. Скажіть, які вони.

3 Поверніться до першого завдання. Розкажіть за малюнком, де діти. Що вони роблять? Що є на кухні?

4

ПОМІЧНИЦЯ

Миє наша Людочка
Чашечки та блюдечка.
А мала сестриця
Носить їй водицю...

Ліна Біленька

Який посуд миєте вдома ви?

5 Гра «Полічи».

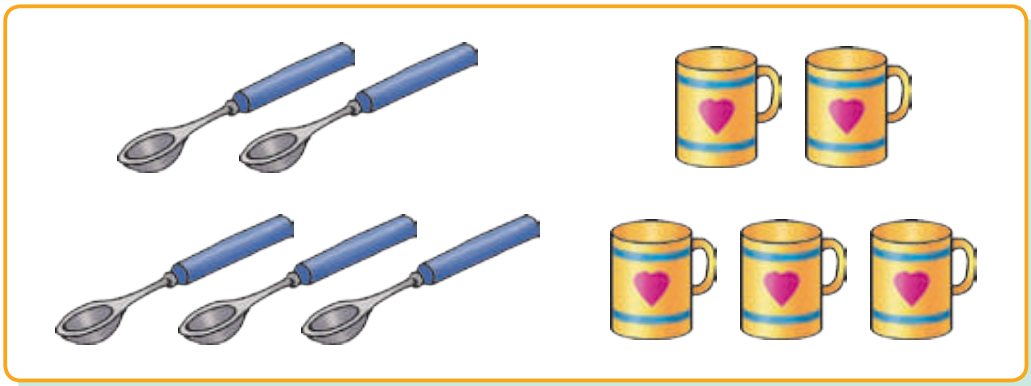

Продовжте гру.

1 Запам'ятайте. Говоріть правильно.

хліб

сіль

ковбаса́

м'я́со

сма́жена карто́пля

яє́чня

Назвіть одним словом. Складіть речення.

2 Розгляньте малюнок. Розкажіть, що їв хлопчик на сніданок і на обід.

сніда́нок

обі́д

Що вам подобається їсти на сніданок? На обід? На вечерю?

3

ВАРЕНИКИ

У кухаря
Валерика
Розварились
Вареники.
Розварились
Вареники...
Вареніці
У Валерика!

Грицько Бойко

Промовляйте швидко скоромовку.

4 Гра «Чого не стало?».

1 Запам'ятайте. Говоріть правильно.

пиріжки́

пе́чиво

моро́зиво

сік

ті́стечко

цу́кор

цуке́рка

ка́ва

Складіть із цими словами речення.

2 Розгляньте малюнок. Де зібралися діти? Що вони роблять? Які солодощі на столі?

3

Чу-чу-чу, чу-чу-чу
Калачі печу.
Че-че-че, че-че-че
Добре піч пече.
Ча-ча-ча, ча-ча-ча
— Дай, будь ласка, калача!
Ач-ач-ач, ач-ач-ач
— Ой, смачний калач.

Повторюйте. Вимовляйте правильно.

4 Гра «Назвіть іншим словом: він, вона, воно».

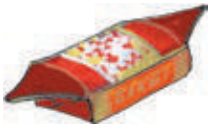

Продовжте гру.

1 Розгляньте малюнок. Що є на кухні? Що де стоїть? Що де лежить?

Що можна робити на кухні?

2 Гра «Їстівне-неїстівне».

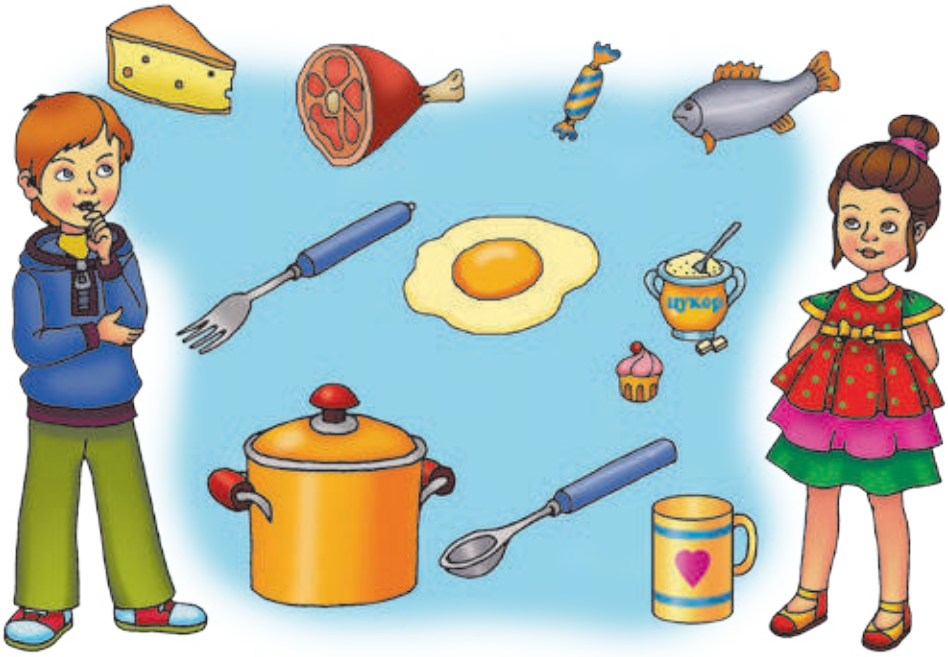

Продовжте гру.

3 НАЧИСТИЛА КАРТОПЕЛЬКИ

Начистила
картопельки,
Сама й накришила
І цибульку,
Й морквиночку...
Потім засмачила.
Кипи, супе,
Вибулькочуй,
Густий та пахучий!

Баба тільки наглядає
Та онуку учить:
— Отак, рибко,
Отак, яско.
Треба все уміти:
І читати, і писати,
І страву варити.

Дмитро Куровський

Розкажіть, як приготувати вашу улюблену страву.

1 Розгляньте малюнок.

розглядáти	знахóдити	перегортáти
замовля́ти	пропонувáти	подóбатися
шукáти	отри́мувати	повертáти

Розкажіть за малюнком, що є в бібліотеці. Хто що робить? Розкажіть, як ви відвідували шкільну бібліотеку.

2

ПРО КНИЖКУ

Книжка скаржилась Мар'яні:
— Я у тебе не в пошані.
Звідкіля це на мені
плями сині та масні?

Люди кажуть: — Ой, чия ти?!
Як тебе тепер читати?
Скільки ми читали книг,
а не бачили таких!

Марія Пригара

Як треба поводитися з книжкою?

3 Гра «Діти йдуть до бібліотеки».
Перебудуйте речення. Замініть слово *діти* словами *я, ти, він, ми, ви.*

____ ____ ____.

____ ____ ____.

1 Розгляньте малюнки. Яка це казка?

Складіть речення за малюнками.

2

ЧАРІВНА́ КНИЖЕЧКА

Маю книжку невеличку,
В ній живе руда лисичка,
Та колючий їжачок,
Та солом'яний бичок,
І зайчисько-вуханець,
І цвіркунчик-співунець,
Ще й Телесик на човні
Усміхається мені.

Христина Керита

Пригадайте й назвіть свої улюблені книжки. Про що в них розповідається?

3 Гра «Відгадай, про кого книжка».

Продовжте гру.

1 Подивіться. Запам'ятайте.

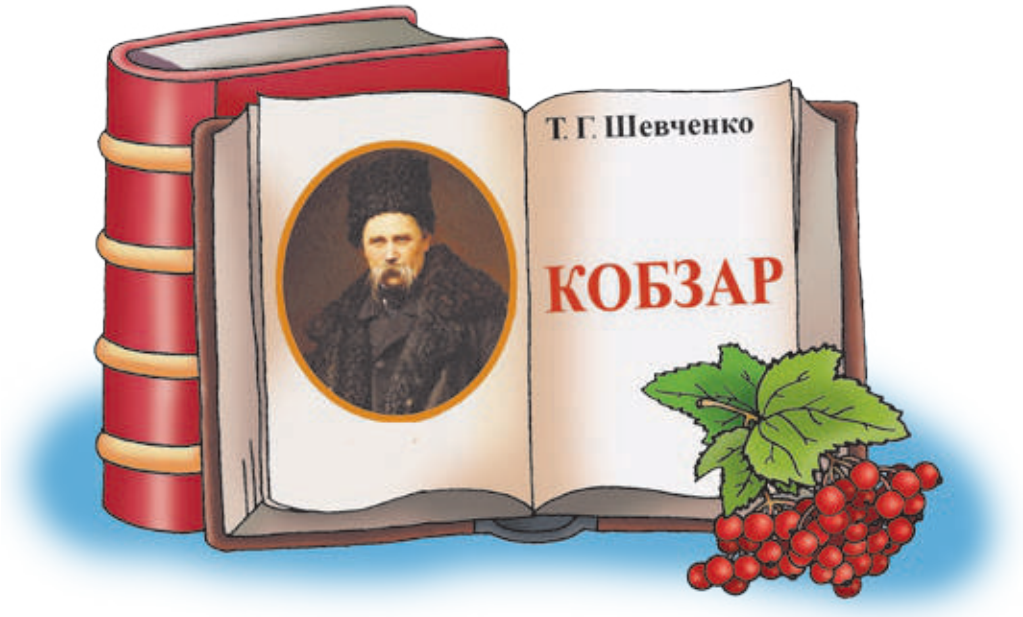

2 Вивчіть вірш напам'ять.

Реве та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива,
Додолу верби гне високі,
Горами хвилю підійма.
І блідий місяць на ту пору
Із хмари де-де виглядав,
Неначе човен в синім морі,
то виринав, то потопав...

Тарас Шевченко

3 Послухайте про дитинство Т. Г. Шевченка.

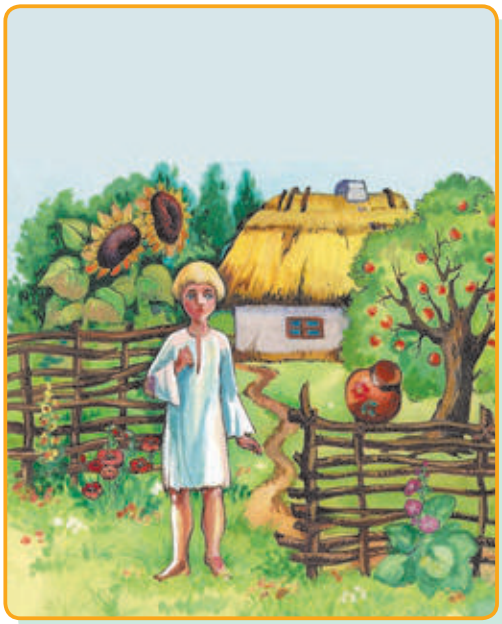

Складіть речення за малюнками про малого Тараса.

1 Розгляньте малюнки. Яка це казка?

Розкажіть казку за малюнками.

2 Гра «Хто казок найбільше знає?». Розгляньте малюнки. З яких казок ці герої?

3 Пригадайте, герой якої казки співав таку пісеньку:

— Ой у лиски, в лиски новий двір
Та чотири дочки на вибір,
П'ятий синко,
Ще й Пилипко.
Вийди, лисе, подивися,
Чи хороше граю!

1 Розгляньте малюнок. Хто на ньому зображений? Куди прийшли діти?

теа́тр
сце́на
роль
антра́кт
афі́ша
арти́ст
акто́р
заві́са
гляда́ч
виста́ва
ді́я

На якій виставі були ви? Що вам сподобалося?

2 Запам'ятайте. Говоріть правильно.

гра́ти

вико́нувати роль

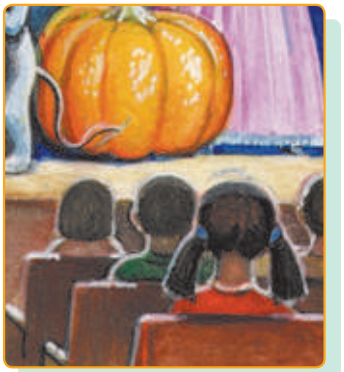

диви́тися
аплодува́ти

3 Поверніться до завдання 1. Розкажіть за малюнком, що відбувається в театрі.

4

СЦЕНА

Сцена — це місце,
Де грають артисти:
Танцюють, співають,
Слова промовляють.
Для чого? Щоб трішки
Ми стали добріші.

Віра Паронова

АФІША

Красуня-афіша
На вулицю вийшла.
Читайте об'яву:
«В театрі вистава!
Початок о другій,
Запрошуєм, друзі!»

Віра Паронова

Вивчіть один із віршів напам'ять.

5 Гра «Ти — глядач, а я — актор».
Розгляньте малюнок. Пригадайте казку.

Розподіліть ролі. Розіграйте казку в класі.

1 Розгляньте малюнок. Яку пору року зображено? Як ви здогадалися?

зеленíти
та́нути
дзюрча́ти

Запам'ятайте назви весняних місяців:

бе́резень, квíтень, тра́вень

2 Запам'ятайте. Говоріть правильно.

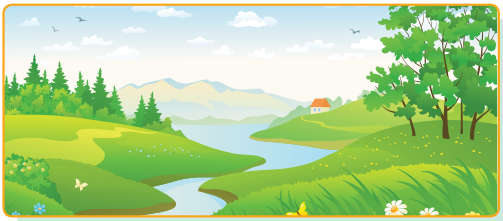

струмо́к

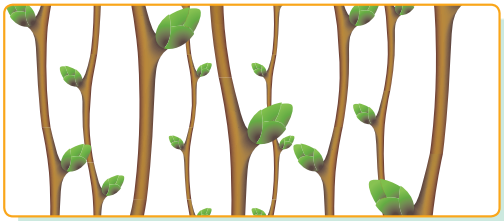

бру́нька — брунькú

промíння

про́ліски

3 Поверніться до завдання 1. Розкажіть за малюнком про прихід весни.

4 Вивчіть вірш напам'ять.

ВЕСНЯНКА

Зійшли сніги, шумить вода,
Весною повіва;
Земля вже квіти викида,
Буяє травка молода;
Все мертве ожива.

Веселе сонечко блистить,
Проміння щедро ллє;
Гайок привітно шелестить,
Неначе кличе пригостить;
Струмочок виграє...

Павло Грабовський

5 Гра «А вже весна, а вже красна!».

Розгляньте малюнки. Називайте кожен предмет і розповідайте про те, що з ним відбувається навесні.

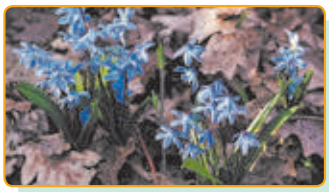

Продовжте гру.

1 Розгляньте малюнок. Що росте в парку?

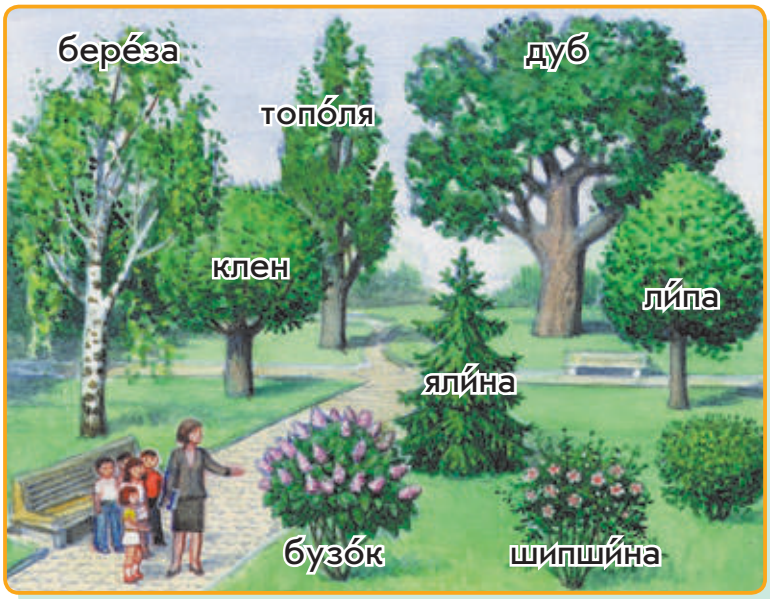

Які дерева і кущі ростуть біля вашої школи?

2 Запам'ятайте. Говоріть правильно.

верба́

кали́на

горобина́

те́рен

3 Поверніться до завдання 1. Розкажіть за малюнком про екскурсію до парку.

4

БЕРІЗКА

На узліссі берізка росте,
Білокора угору росте.
Кучерява берізка, гінка,
Перегнала за літо кленка,
Стала вища за бука, ялину,
За дубка, за грибка і калину.

Олександра Єременко

Про які дерева й кущі згадується у вірші?
Які дерева й кущі перегнала берізка за літо?

5 Гра «Це листочок або плід? Де з'явився він на світ?»

Розгляньте малюнки. Назвіть дерева або кущі, на яких виросли ці листочки, квіти і плоди.

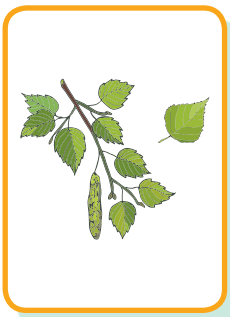

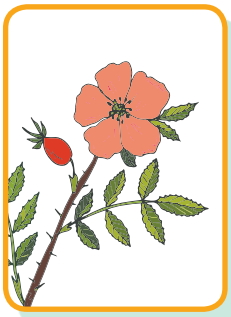

1 Розгляньте малюнок. Які квіти розквітають навесні?

Пригадайте, які квіти ви бачили в лісі, на луках.

2 Гра «Я плету віночок».

Називайте квіти, які ви вплітатимете у віночок.

Продовжте гру.

3 Вивчіть вірш напам'ять. Розкажіть.

ПІСНЯ ПРОЛІСКА

Я — перша квіточка весни.
Я — пролісковий цвіт.
Я пережив зимові сни
І знов родивсь на світ.

У мене очі голубі,
Такі, як неба синь.
Росту між кленів, між дубів.
Люблю і сонце, й тінь...

І вірю: люблять всі мене,
Як весну золоту:
Бо знають — що зима мине,
Коли я розцвіту!

Марія Познанська

4 Гра «Якого кольору квіти». Пригадайте назви квітів. Скажіть, якого вони кольору.

1 Розгляньте малюнок. Які квіти ростуть у квітничку?

Які ваші улюблені квіти?

2 Запам'ятайте. Говоріть правильно.

воло́шка

а́йстра

троя́нда

жоржи́на

гвозди́ка

гладіо́лус

чорнобри́вці

ма́льва

3 Поверніться до завдання 1. Розкажіть за малюнком про те, як дівчинка доглядає за квітами.

4

БАБИНІ КВІТИ

У бабці Олі
Квітів доволі.
Пишні троянди
Біля веранди.
Коло криниці
Рясні чорнобривці.
Там, де стежини,
Айстри й жоржини.
Скрізь біля хати —
Пахощі м'яти.
Гарні, як діти,
Бабині квіти.

Анатолій Камінчук

Які квіти ростуть у вашому квітничку?

5 Гра «Чого не стало?»

Продовжте гру.

1 Розгляньте малюнок. Які комахи на ньому?

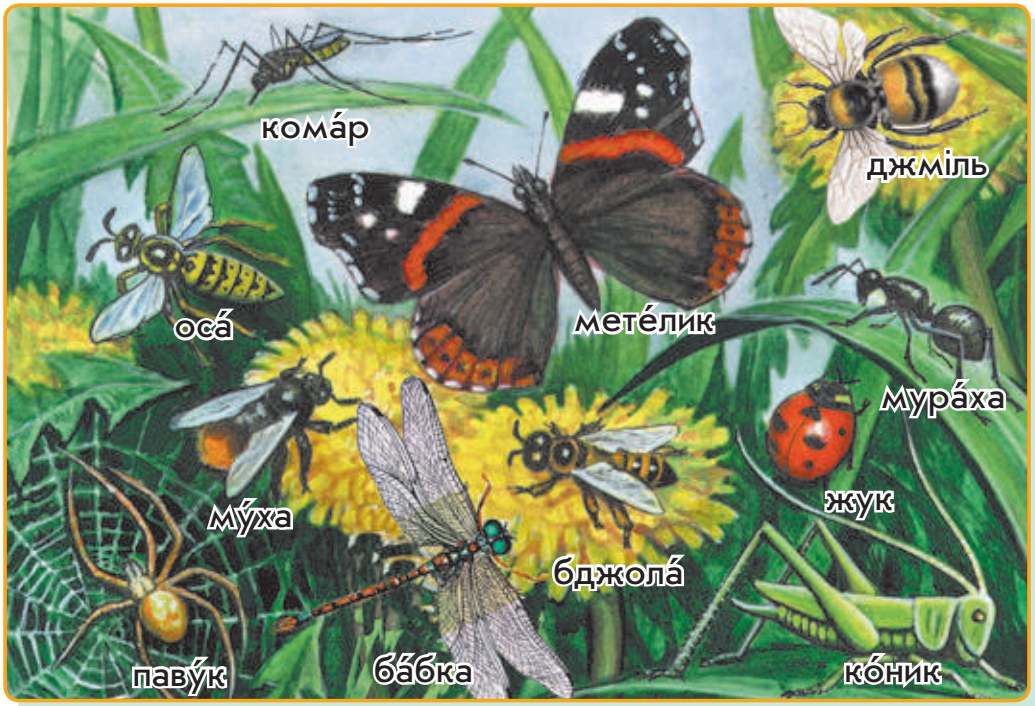

Яких комах ви бачили навесні?

2

У ОЛЕНКИ КОЛО ХАТИ

У Оленки коло хати
Джміль кружляє волохатий,
І метелик, і жучок.
Бо в Оленки тут чудовий
Квітничок...
Біля стежки, коло хати —
Ціла грядка розцвіла!
Джміль кружляє волохатий,
І метелик, і бджола.

Петро Дорошко

3 Гра «Хто зайвий?».

4 Вивчіть напам'ять скоромовку.

ПЕРЕПОЛОХ

Бджілка з Джмеликом
Літали,
Бджілка з Джмеликом
Дзижчали:
— Джжжу!
— Дзззу!
— Джжжу!
— Дзззу!
Наполохали козу...

Кость Дяченко

5 Гра «Веселий оркестр». Озвучте кожну комаху.

1 Розгляньте малюнок. Розкажіть про прихід весни.

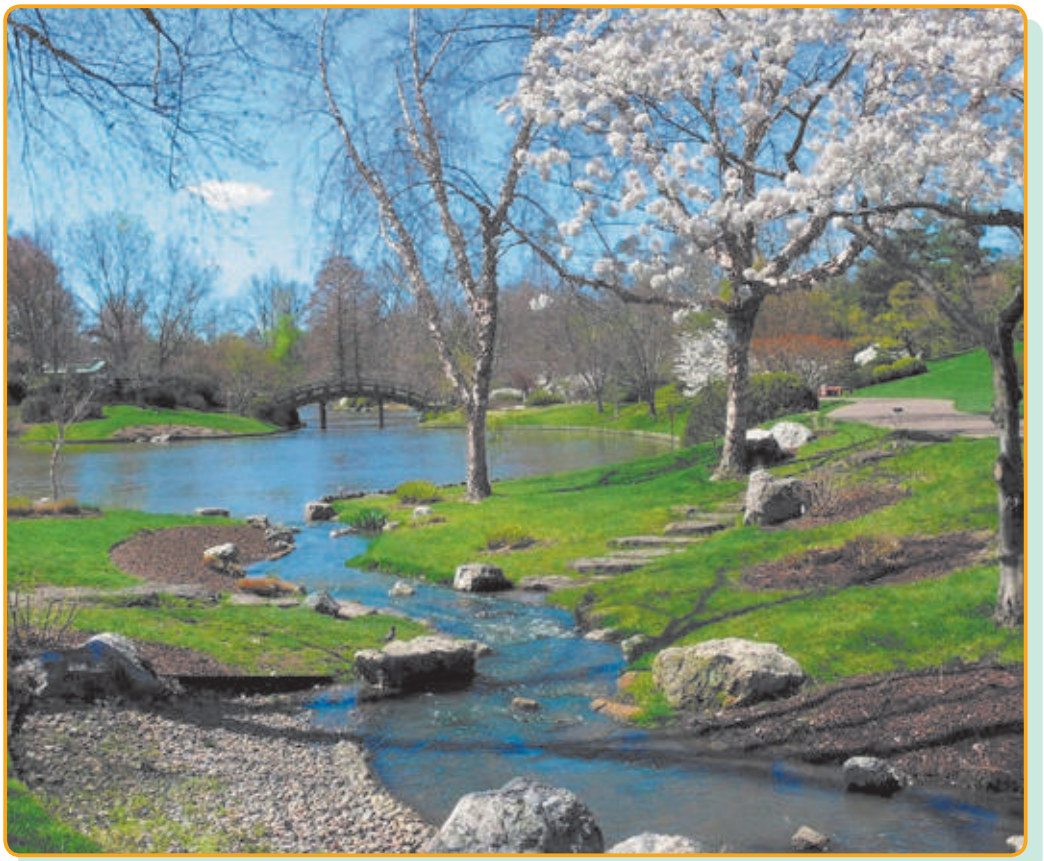

2

ВЕСНЯНІ НАСПІВИ

Пісню струмочка співає сніжок,
Пісеньку бджілки співає лужок.
Сонячну пісню співає земля,
Разом із ними співаю
І я!

Руслана Скачко

Пригадайте пісні про весну. Співайте разом.

3 Гра «Продовжте ряд».

...

...

...

...

Продовжте гру.

4 Гра «Хто назвé більше».

Розгляньте малюнки. Дайте відповідь на питання *що робить?*

Продовжте гру.

5 Складіть речення за поданою схемою.

└ ____ ____ ____ .

1 Розгляньте малюнок. Які птахи на ньому зображені?

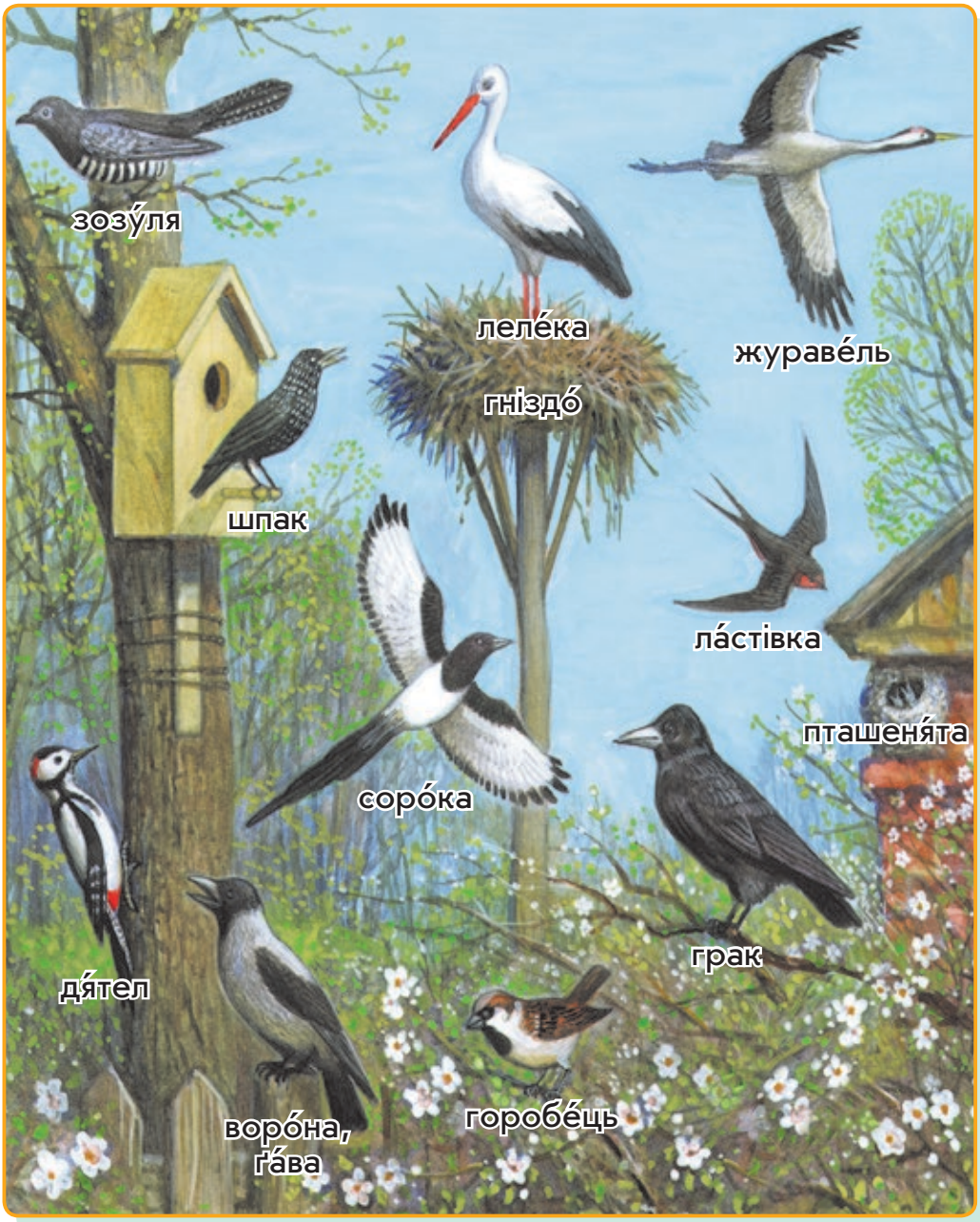

Які з цих птахів повернулися весною з вирію?
Що роблять птахи весною?

2

ЧАПЛЯ

В чаплі
Чорні
Черевички.
Чапля
Чапа
До водички.

Грицько Бойко

ЩИГЛІ

Щиглі
В кущах
Пищали,
Щоранку
Сповіщали:
В кущах
Вітрище
Свище,
Щипає
Морозище.

Грицько Бойко

Навчіться швидко й правильно промовляти скоромовки.

3 Гра «Що за пташка?»

Розгляньте малюнки. Опишіть пташок.

Складіть описові загадки про цих пташок. Загадайте в класі. Оберіть для загадок інших пташок. Продовжте гру.

1 Розгляньте малюнок. Які птахи у дворі? Що вони роблять?

2 Запам'ятайте. Говоріть правильно.

гу́ска

ку́рка

ка́чка

інди́к

гуса́к

пі́вень

ка́чур

інди́чка

3 Поверніться до завдання 1. Розкажіть за малюнком про те, як дівчинка годує птахів.

4

ПІВЕНЬ

Шия жовта, хвіст зелений,
Борода — як маків цвіт.
Півник є такий у мене,
Він малятам шле привіт.
Ходить півник по садку
І співа: «Ку-ку-рі-ку!»

Марія Познанська

Як упізнати півника серед свійських птахів? А гуску? А качку?

5 Гра «Кого не стало?».

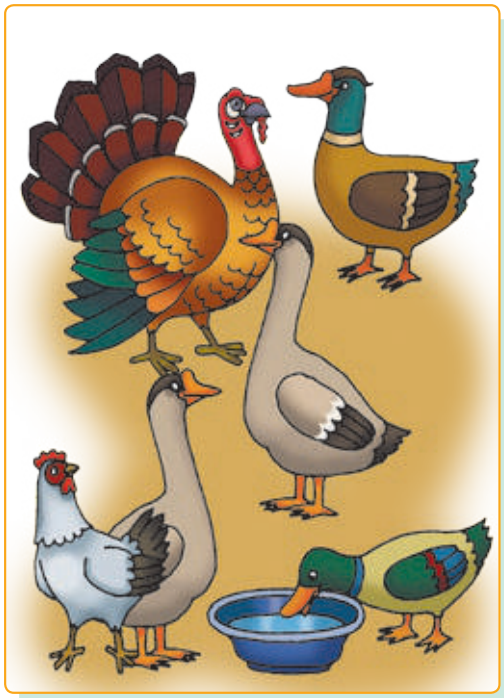

Продовжте гру.

1 Розгляньте малюнок. Які тварини зображені на ньому?

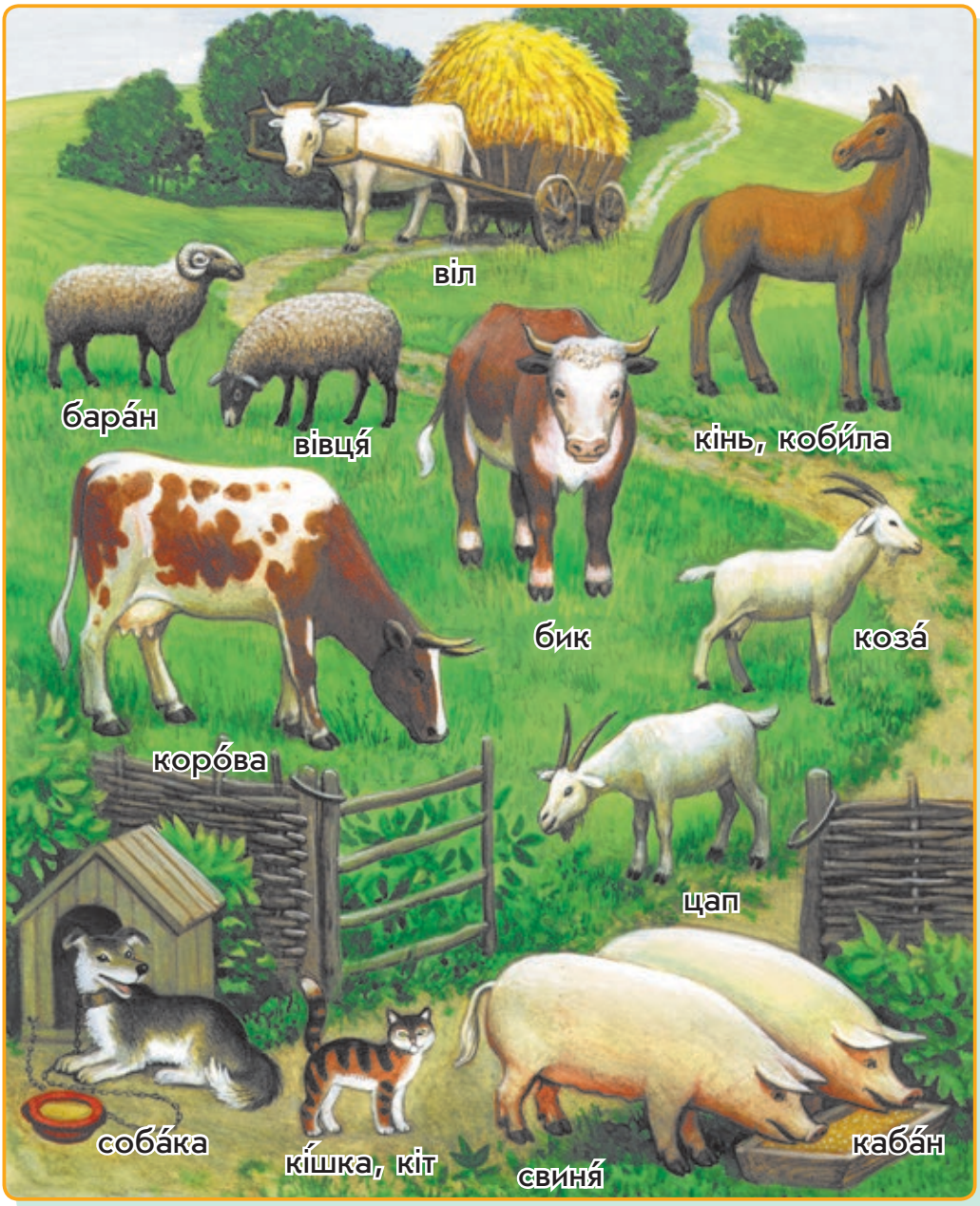

2 Розкажіть, яких свійських тварин бачили ви.

3 Послухайте загадки Марійки Підгірянки. Відгадайте їх.

Звірята рогаті,
Та ще й бородаті,
Ходять пастись в лози.
Хто? Вгадайте! ... .

Стоїть в стайні,
Вівса просить;
І на собі
Хлопців носить.

І мала, і кучерява,
І тихенька, і ласкава.
Песик її стереже,
Баба доїть і стриже.
Має брата баранця,
Називається ... .

Пригадайте або складіть загадки про інших свійських тварин.

4 Гра «Склади речення».
Складайте речення зі словами-назвами домашніх тварин.

_____ – _____ .

Продовжте гру.

1 Розгляньте малюнок. Хто це?

теля́
лоша́
ягня́
цуценя́
кошеня́
козеня́
порося́
каченя́
гусеня́
курча́

2 Гра «Один — багато».

Продовжте гру.

3 Вивчіть напам'ять.

КАЧЕЧКА

Качечка кряче,
Каченят не баче.
Кличе качечка курчат:
— Чи не бачили качат?

Грицько Бойко

4 Гра «Хто моя мама».
Допоможіть дитинчатам знайти своїх мам.

1 Розгляньте малюнок. Які звірі у лісі?

2 Гра «У тварин є теж сім'я: тато, мама, дитинча». Називайте диких тварин і їхніх дитинчат.

їжа́к

їжачи́ха

їжаченя́

Продовжте гру.

3

Їде, їде їжачок.
Їжачок-лісовичок.
Їде, їде до змії —
Проганятиме її.

Тамара Коломієць

Навчіться швидко і правильно промовляти скоромовку.

4 Гра «Чий хвіст?».

Розкажіть, який хвіст у кожної тварини.

У якої тварини найкоротший хвіст?

5 Складіть речення за поданою схемою.

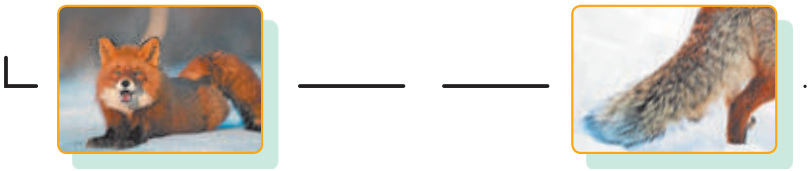

1 Розгляньте малюнок. Кого побачили діти в зоопарку?

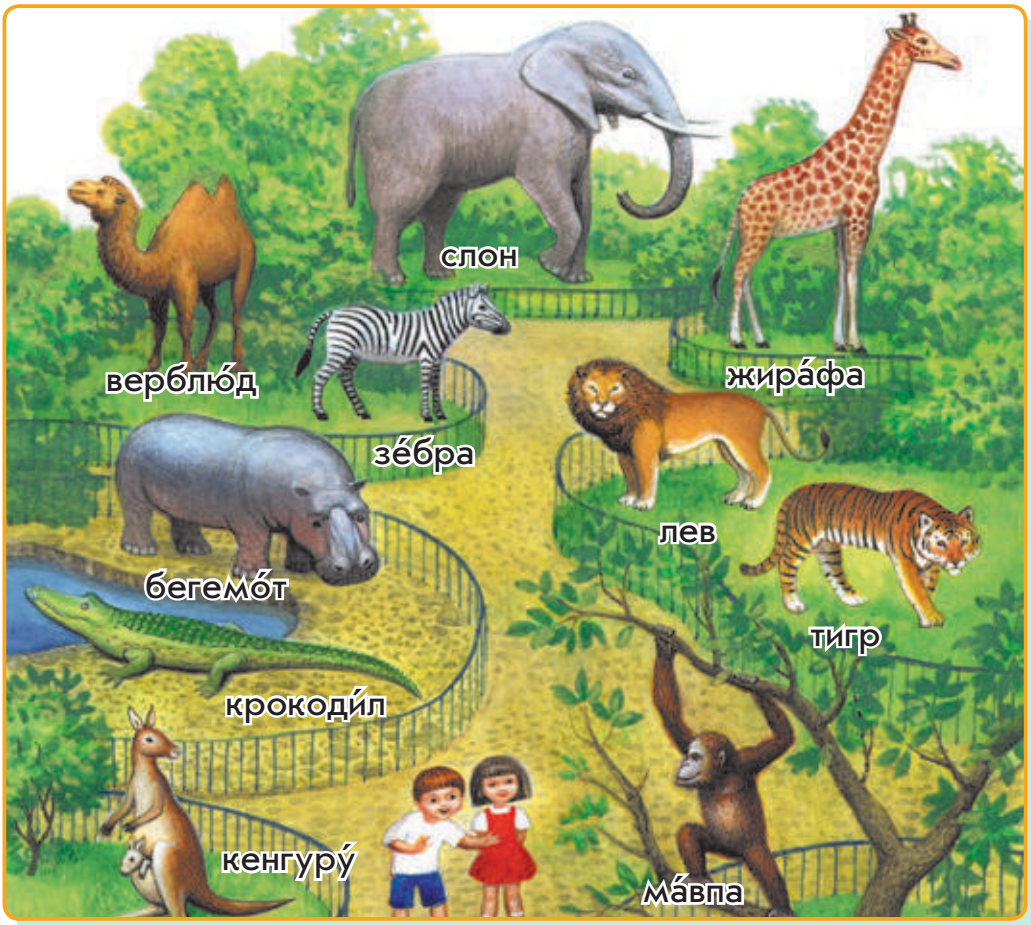

Пригадайте, яких диких тварин ви бачили в зоопарку, в Інтернеті.

2 Складіть речення.

3

ТРАМВАЙЧИК

Дзінь-дзелень! —
біжить трамвайчик.
У вагоні лис і зайчик,
Бегемотик, слоник, котик,
Песик, вовчик, чорний кротик.
— Не дивуйтесь! —
каже зайчик, —
В зоопарк іде трамвайчик!

Анатолій Камінчук

Пригадайте, які тварини їхали до зоопарку.
Назвіть серед них свійських і диких.

4 Гра «Хто більший».
Дивіться на малюнки. Порівнюйте тварин.

Продовжте гру.

5 Опишіть одну з тварин.

1 Розгляньте малюнок. Яких тварин намалював художник? Які серед них дикі, а які свійські? Скільки їх?

Яких іще диких і свійських тварин ви знаєте?

2 Гра «Кого я побачу в зоопарку?». Називайте тварин і розповідайте, які вони.

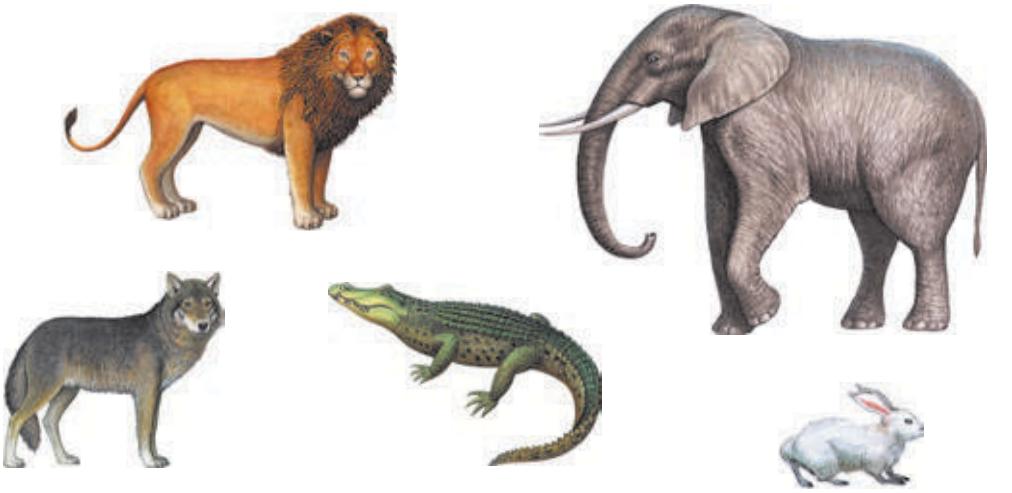

Продовжте гру.

3

ПІВНИК

Любить наш півник
Усім на світанку
Ґречно бажати
Доброго ранку:
Курочці й гусочці,
Свинці і качці,
Котику Мурчику
Й навіть собачці.

Олена Плавенчук

Розгляньте малюнок. Пригадайте, кому півник бажає доброго ранку.
Розкажіть вірш напам'ять.

4 Гра «На кому хусточка лежить?».

Продовжте гру.

1 Розгляньте малюнок. Розкажіть про нашу Батьківщину.

2 Запам'ятайте. Говоріть правильно.

пра́пор

герб

Ки́їв, столи́ця

3

Наш рід

Мама вишиває на білому полотні зелений барвінок, чорнобривці, сині волошки. Навіть маленьку качечку вишила.

— Що це буде, нене? — питає Андрійко.

— Українська святкова сорочка для тебе.

— Чому українська? — допитується Андрійко.

— Бо вишиваю такі квіти, які ростуть на нашій землі. А земля наша зветься Україною. І ти маленький українець.

— А ти, мамо?

— І я українка, і татко, й бабуся, й дідусь. Ми українського роду і любимо нашу землю, нашу мову, наші квіти. Україна — як наша рідна хата.

Андрій М'ястківський

Як називається наша країна?
Хто живе в Україні?

4 Гра «Українські символи». Розгляньте зображення. Назвіть українські символи. Визначте, що зайве.

Продовжте гру.

1 Розгляньте малюнок.

2 Запам'ятайте. Називайте правильно.

ґа́нок

млин

ставо́к

3 Поверніться до завдання 1. Розкажіть за малюнком, що є в селі.

4

ХАТА

Наша хата під горою, край долини,
У вишневому садочку та в калині;
Попід лісом млин подався у ставочок,
Через воду перекинувся місточок.

Наші ниви золотіють так, як сонце;
Вишні й сливи лізуть з гілок у віконце.
Нашу гору всі далеко знають,
Добрі люди нашу хату привітають.

Яків Щоголів

Розкажіть про село, у якому бували ви.

5 Гра «Що я бачив(-ла) у селі».
Розгляньте малюнки. Назвіть, кого або що можна побачити в селі.

Продовжте гру.

1 Розгляньте малюнок. Що на ньому зображено?

Що ще можна побачити в місті?

2 Запам'ятайте. Говоріть правильно.

пло́ща, майда́н

ву́лиця

прову́лок

3 Складіть речення зі словами *вулиця*, *місто*, *площа*.

4 Відгадайте.

ЯК МІСТО НАЗИВАЄТЬСЯ?

Воно відоме в світі,
Каштани в ньому квітнуть.
Ну хто з вас здогадається,
Як місто називається?
Будинки тут високі,
Дніпро тече широкий.
Ну хто з вас здогадається,
Як місто називається?
Віддавна — це столиця,
Столиця білолиця.
Ну хто з вас здогадається,
Як місто називається?

Валентина Байкова

Які ще міста України ви знаєте?

5 Гра «Я знаю п'ять назв... (міст, сіл, країн, дерев...)».

Продовжте гру.

1 Розгляньте малюнок. Що на ньому зображено?

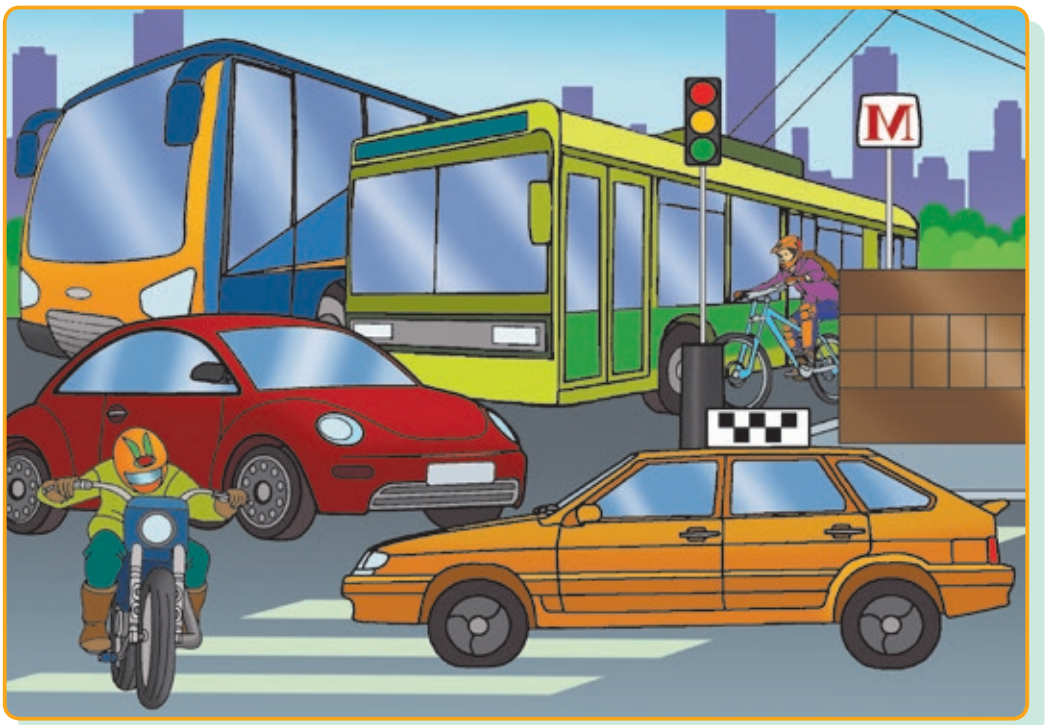

На якому транспорті їздите ви та ваші батьки?

2 Запам'ятайте. Говоріть правильно.

пароплáв

літáк

вантáжі́вка

пóтяг

3 Складіть із цими словами речення.

4

ЇХАЛИ, МИ ЇХАЛИ

Їхали ми, їхали,
До річки під'їхали,
Кладку переїхали,
В леваду заїхали,
На гору виїхали,
З гори з'їхали,
Стіжок сіна об'їхали,
На бадилинку наїхали —
Стали, забуксували.
Гаття назад додому!

Анатолій Камінчук

5 Гра «Що їздить? Що плаває? А що літає?».

ка́тер

вертолі́т

раке́та

мотоци́кл

чо́вен

троле́йбус

Продовжте гру.

1 Розгляньте малюнки. Хто на них? Що вони роблять?

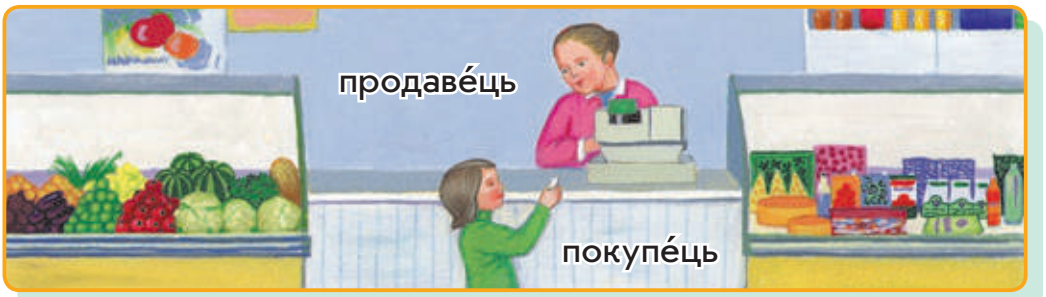

Що можна купити в магазині «Продукти»? А що — в магазині «Подарунки»?

2 Запам'ятайте. Говоріть правильно.

ва́ги

гро́ші

гри́вня

3 Розкажіть, у якому магазині були ви. Що вам у ньому купували?

4 Посміхніться.

ЗВІДКІЛЯ БЕРЕТЬСЯ ХЛІБ

Запитав у Зіни Гліб:
— А звідкіль береться хліб? —
Розвела руками Зіна:
— Звідкіля ж? Із магазину!

Євген Бандуренко

Звідки хліб потрапляє до магазину?

5 Гра «У магазині».
Складіть за малюнком діалог. Розіграйте його в класі.

Продовжте гру.

1 Розгляньте малюнок. Яке це свято? Як ви здогадались?

День
Ма́тері
свя́то
листі́вка
віта́ння

Кого ви привітаєте цього дня?

2 Вивчіть напам'ять.

ДЛЯ МАМИ

Сказав мені мій тато,
Що скоро в мами свято.

Я ж так його чекаю
Й хустинку вишиваю.

Шовковими нитками —
Для рідної, для мами!

Грицько Бойко

Який подарунок для мами приготували ви?

3 Розгляньте малюнок. Що на ньому зображено?

Поміркуйте, які слова привітання можна написати в листівці для мами.

4 Гра «Чий подарунок?»

1 Розгляньте малюнок. Хто на ньому зображений? Що вони роблять? Що є в медичному кабінеті?

лі́кар
лікува́ти
хворо́ба
хворі́ти
нездýжати
одýжати
хворі́ти
на грип
огляда́ти
хво́рого
ви́міряти
температýру

2 Відгадайте загадку.

Хто в лікарні по палаті
Ходить в білому халаті?
Хто людей з біди врятує,
Хто хвороби всі лікує?
Хто призначить процедури,
І таблетки, і мікстури,
Щоб здоровим буть довіку?
Це, звичайно, мудрий...

Тетяна Лисенко

3 Розкажіть про роботу лікаря.

4 Гра «Що потрібно лікарю для роботи?».

таблéтки, пігýлки

шприц

фонендоскóп

бинт

лі́кар

йод

мікстýра

термóметр

шпáтель

5 Складіть речення про лікаря за поданою схемою.

____ ____ ____ .

Поширте складене речення.

1 Розгляньте малюнки. Розкажіть про екскурсію до міста.

2 Гра «Моє запитання — твоя відповідь».
Запитуйте — відповідайте.

У якій країні ти живеш?
Які міста України ти знаєш?
Як називається твоє рідне місто чи село?
Який пам'ятник є у твоєму рідному місті чи селі?
На якій вулиці ти живеш?
Що знаходиться на твоїй вулиці?
Який транспорт їздить твоєю вулицею?

Продовжте гру.

3 Вивчіть вірш напам'ять.
Розкажіть.

ОБЛІТАВ ЖУРАВЕЛЬ

Облітав журавель
Сто морів, сто земель,
Облітав, обходив,
Крила, ноги натрудив.
Ми спитали журавля:
— Де найкращая земля? —
Журавель відповідає:
— Краще рідної немає!

Платон Воронько

4 Гра «Український віночок».
Назвіть предмети, що є символами України.

Продовжте гру.

1 Розгляньте малюнок. Яка це пора року? Як ви здогадалися?

2

В небі ластівка летить,
В лісі листя шелестить,
Воду п'є лелека.
Сонце палить. Спека.
Дозріває жито.
Вже настало літо.

Ігор Січовик

Вивчіть напам'ять. Розкажіть.

3 Запам'ятайте назви літніх місяців:

че́рвень, ли́пень, се́рпень

4 Запам'ятайте. Говоріть правильно.

дощ

грім
бли́скавка

весе́лка
ра́йдуга

5 Що зображено на малюнках? Розкажіть, якою буває погода влітку.

6 Гра «Що влітку буває, а чого не буває?».

Продовжте гру.

1 Розгляньте малюнок. Розкажіть, що бабуся з онучкою роблять на городі.

2 Запам'ятайте. Говоріть правильно.

горо́дина

ді́жка

полива́льничка

3 Розкажіть, яку ще роботу виконують влітку на городі.

4

ГОЛУБИЙ ДОЩИК

— Наче й дощ недавно був, а вже сухо,— каже бабуся.— Помідори он геть вуха поопускали.

Тетянка вхопила свою голубу поливальничку й бігцем до діжки. Зачерпнула води і до помідорів. Кропить їх і примовляє:

— Ану підіймайте вуха, бо дощик іде!

Тетянка й огірки не проминула, і квасолю. Всю грядку полила.

Вийшла з хати бабуня і здивувалася:

— Наче й дощу не було, а городина повеселіла.

— Був, бабуню, був! — усміхнулася Тетянка.— Голубий дощик ішов, з голубої поливальнички.

Василь Чухліб

Що росло на грядці? Що зробила Тетянка?
Перекажіть оповідання Василя Чухліба.

5 Гра «На городі ми були: щось спололи й полили».

Продовжте гру.

1 Розгляньте малюнок. Що роблять діти?

Розкажіть, як ви відпочиваєте влітку.

2 Запам'ятайте. Говоріть правильно.

засмага́ти

пірна́ти

хви́ля

наме́т

3 Складіть речення з новими словами.

4 Посміхніться.

ЯК ХОМА ЗБИРАВСЯ У ПОХІД

Заклопотаний Хома:
— Може, ще чого нема? —
Він зібрався у похід,
Неабияк, а як слід.
О, Хома наш — голова:
Рюкзаків у нього два!..
Літнє сонечко пече,
А з Хоми аж піт тече.
У одній руці стілець,
А у другій — казанець.
Рюкзаки висять на ньому,
Мов на осликові тому.
І сміються хлопчаки:
— Добрі в тебе рюкзаки!
Тільки треба для походу
Пару коней чи підводу!

Грицько Бойко

Що треба брати в похід?

5 Гра «Я збираюся в похід».

Продовжте гру.

1 Розгляньте малюнок. Де хлопчики? Що вони роблять?

2 Запам'ятайте. Говоріть правильно.

риба́лка

ву́дка

гачо́к

ю́шка

3 Розкажіть, як ловлять рибу.

4

ЯКІ ЦЕ РИБИ?

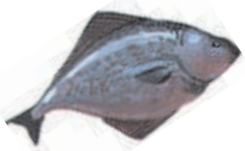

Ми були на річці нині,
Упіймали по рибині.
Ігор каже: — Це соми!
Не погодилися ми:
Бо ж соми усі вусаті.

Став їх Петрик пізнавати:
— Це, напевно, окунці!..
В них колючі поплавці.

— Може, щуки? — каже Настя.
— Насте, щуки всі зубасті!

Придивлялась довго Таня:
— А, можливо, це тараня?..

— Ні ж бо, це скоріш в'юни,
Глянь-бо, в'ються як вони!

Ми гадали довго дуже:
Що це палтус чи горбуша?

Хек, форель, тунець чи сьомга?..
Сперечалися ми довго,

Хоч і знали: у відрі
Лиш маленькі ... піскарі.

Микола Петренко

Назвіть риб, яких згадували діти. Полічіть їх.

5 Складіть речення за поданими схемами.

└____ ____ ____ .

└____ ____ __ ____ .

1

ЛІТО-ЛІТЕЧКО

В небі сонечко яскраве,
В травах — коники,
А у лісі кучерявім
Дзвонять дзвоники,
Схожа вродою із сонцем
Кожна квіточка,
Стигне вишня під віконцем —
Літо... Літечко.

Людмила Савчук

2 Розгляньте малюнок. Розкажіть про літо.

Пригадайте назви літніх місяців.
Які загадки про літо ви знаєте?
За що ви любите літо? Чим ви займаєтесь улітку?

3 Гра «Те, що влітку я знайду, все у кошик покладу». Пригадайте, що достигає влітку.

Продовжте гру.

4 Гра «Бджілка весело літає».

Пригадайте назви квітів.
На яку квітку сяде бджілка?

1 Розгляньте малюнки. Які це казки? Як ви здогадалися?

Які ще казки ви знаєте? Яка ваша улюблена казка?

2 Розіграйте в класі одну з казок.

3 Гра «З якої казки?». Упізнайте казку за уривком.

* * *

...Приходить журавель на ласкаві запросини. А лисичка наварила кашки з молоком, розмазала по тарілці та й припрошує:

— Призволяйся, журавлику, призволяйся, лебедику!

Журавель до кашки — стукав, стукав дзьобом по тарілці — нічого не вхопить...

* * *

— Піди до ополонки, встроми хвоста в ополонку і сиди тихенько та й приказуй: «Ловися, рибко, велика й маленька!». То вона й наловиться...

Продовжте гру.

4 Гра «Кубик підкидаю — казку називаю». Хто на кубику? У яких казках є цей герой?

Продовжте гру.

1 Пригадайте, які рослини ви знаєте.
Назвіть дерева, кущі, квіти, фрукти, овочі.

2 ## ХОДИТЬ ГАРБУЗ ПО ГОРОДУ

Ходить гарбуз по городу,
Питається свого роду:
— Ой чи живі, чи здорові
Всі родичі гарбузові?

Обізвалась жовта диня,
Гарбузова господиня:
— Іще живі і здорові
Всі родичі гарбузові.

Обізвались огірочки,
Гарбузові сини й дочки:
— Іще живі і здорові
Всі родичі гарбузові.

Обізвалась морковиця,
Гарбузовая сестриця:
— Іще живі і здорові
Всі родичі гарбузові.

Обізвались буряки,
Гарбузові свояки:
— Іще живі і здорові
Всі родичі гарбузові.

Обізвалась бараболя,
А за нею і квасоля:
— Іще живі і здорові
Всі родичі гарбузові.

Обізвався старий біб:
— Я піддержав увесь рід.
Ой ти гарбуз, ти перистий
Із чим тебе будем їсти?

— Миску пшона, кусок сала —
От до мене вся приправа.

Розгляньте малюнки. Пригадайте, які овочі згадуються у вірші. Вивчіть вірш напам'ять. Розіграйте в класі.

3 Гра «Що зайве?».

Продовжте гру.

1 Вітер розкидав листки календаря.
Пригадайте назви днів тижня. Називайте їх по порядку.

Поміркуйте, як інакше можна назвати п'ять сусідніх днів тижня.

2 Гра «Сьогодні, завтра, післязавтра».

позавчо́ра, у вівто́рок

учо́ра

сього́дні

за́втра

післяза́втра

позавчо́ра, у неді́лю

Продовжте гру.

3 Розкажіть, що ви робили вчора, робите сьогодні, будете робити завтра.

4 Вивчіть вірш напам'ять.

ВІД ЗИМИ ДО ЗИМИ

Січень січе,
Лютий лютує,
Березень плаче,
Квітень квітує.
Травень під ноги
Стеле травицю.
Червень складає
Сіно в копиці.
Липень медовий
Бджілок чарує.
Серпень чудовий
Булки дарує.
Вересень трусить
Груші в садочку.
Жовтень гаптує
Клену сорочку.
Йде листопад,
Застеля килими.
Грудень надходить —
Початок зими.

Федір Петров

Пригадайте назви зимових, весняних, літніх, осінніх місяців. У якому місяці народилися ви?

1 Пригадайте, яких тварин ви знаєте.
Назвіть звірів, птахів, риб, комах. Пограйте у гру «Я знаю п'ять назв... (звірів, птахів, риб, комах)».

2 Гра «Хто летить? Хто не летить?».

Кожен з вас, звичайно, знає,
Хто під хмарами літає.
Тож швиденько говоріть:
Хто летить, хто не летить.

Продовжте гру.

3 Гра «Переплутанка».
Що переплутав художник?

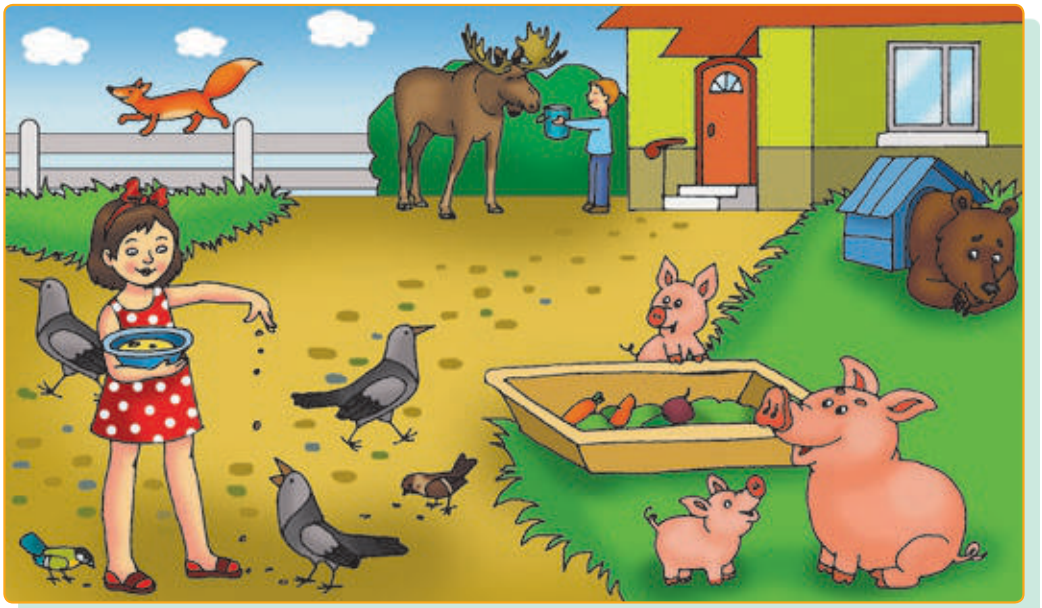

4 Гра «Хто чим любить ласувати».

Продовжте гру.

1 Розгляньте уважно кожний малюнок. Розкажіть:
Де відбувається дія? Коли?
Кого ви бачите? Що навколо?
Опишіть цуценя, хлопчика, дівчинку.

2 Складіть розповідь за малюнками.

3 Пригадайте подібні випадки з власного життя. Розкажіть.

4

СПІШУ ДОДОМУ

...Дивуються друзі:
— Скажи-но скоріш,
чого це ти раптом
додому спішиш?!.
— Тому що,—
кажу їм,—
як хочете знати,
удома
на мене чекає
кудлате, руде, волохате,
смішне цуценя,
що стало моїм
з учорашнього дня!

Анатолій Костецький

5 Гра «Хто за ким доглядає».

Назар

Надійка

6 Розкажіть, за якими тваринами доглядаєте ви.

1 Розгляньте малюнок. Хто на ньому зображений? Які вони? У що вдягнені?

2 Гра «Що вдягнути дітворі взимку, влітку, восени?»

Продовжте гру.

3 Уявіть.

ЖАК-МАЛЮК ТАНЦЮЄ

(Французька народна пісенька)

Жак-Малюк танцює,
Цілий день танцює,
Головою, ось так,
І ногою, ось так,
І другою, ось так,
І рукою, ось так,
І другою, ось так
Витанцьовує Жак.

Переклад Олега Жупанського

Повторюйте пісеньку. Танцюйте разом із Жаком.

4 Розгляньте малюнок. Розкажіть Жакові-малюкові, який національний одяг носять українці.

5 Пригадайте слова відомої вам української народної пісні. Заспівайте її Жакові.

1 Розгляньте малюнок. Розкажіть, що є в кухні. Що робить мама? Що їдять діти? Чим ласує кошеня?

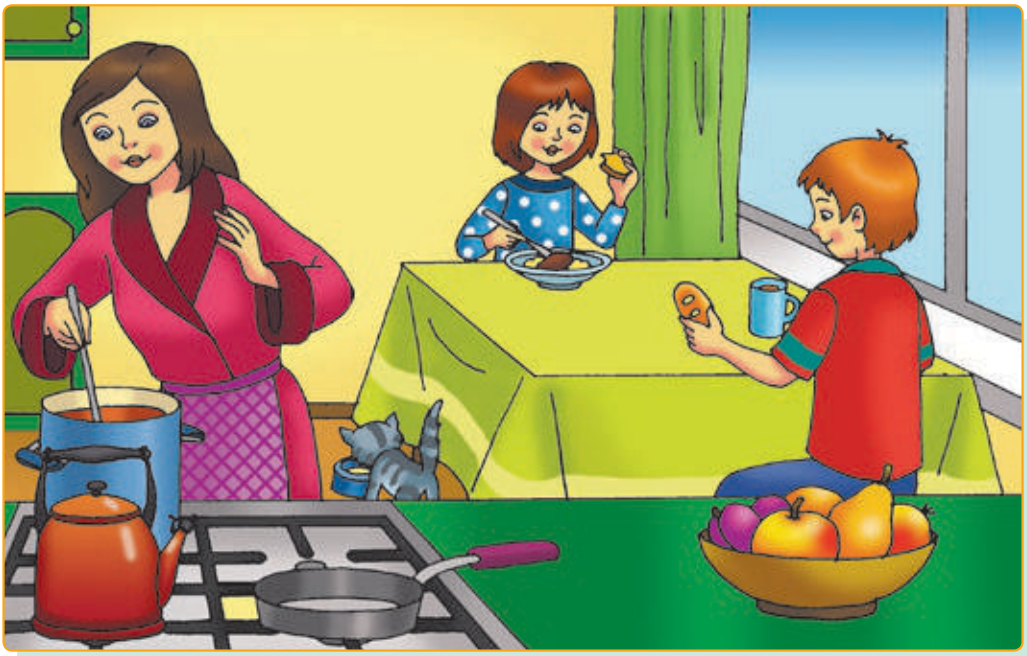

2 Гра «Приготуємо обід».

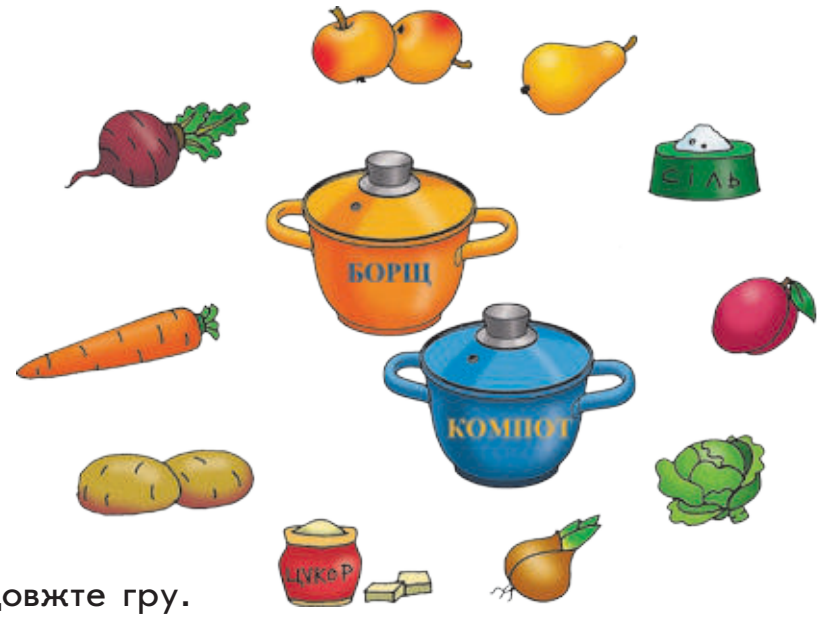

Продовжте гру.

3 Уявіть.

ГРА

Пустотливе кошеня
цілий день клубок ганя.
То під стіл його закотить,
під стілець, під крісло —
ні на мить клубок і котик
не знаходять місця.
Раптом глядь — клубка не видко,
замість нього — тільки нитка:
от, котику, ти й дограв ся —
весь клубочок розмотався.

Микола Сулима

4 Гра «Де клубочок?».

Продовжте гру.

1 Гра «Куди ми поїдемо влітку?».

Розкажіть, як влітку будете відпочивати ви.

2 Розкажіть, у які ігри ви будете грати влітку.

3

НА АСФАЛЬТІ

На асфальті біля дому
Зручно класи малювать.
Я стрибаю без утоми:
— Раз, два, три, чотири, п'ять!
І дивись-но, кожен раз

Переходжу з класу в клас.
Стриб та стриб — і вже у шостім...
Що, якби так в школі просто?

Тамара Коломієць

У якому класі ви навчалися?
До якого класу перейшли?

4 Гра «Збираємось до другого класу».

Продовжте гру.

ТЕМАТИЧНИЙ СЛОВНИЧОК

Урок 53

виде́лка — вилка
кастру́ля — кастрюля
ніж — нож
пля́шка — бутылка
скля́нка — стакан

Урок 54

вече́ря — ужин
ї́жа — еда
ковбаса́ — колбаса
м'я́со — мясо
обі́д — обед
сіль — соль
сніда́нок — завтрак
сма́жений — жареный
яе́чня — яичница

Урок 55

ка́ва — кофе
моро́зиво — мороженое
пе́чиво — печенье
пирі́г — пирог
сік — сок
ті́стечко — пирожное
цу́кор — сахар

Бібліоте́ка — библиотека

Урок 57

бібліоте́кар — библиотекарь
замовля́ти — заказывать
знахо́дити — находить
отри́мувати — получать
перегорта́ти — перелистывать
поверта́ти — возвращать
пропонува́ти — предлагать
розгляда́ти — рассматривать
шука́ти — искать

Теа́тр — театр

Урок 61

аплодува́ти — аплодировать
виста́ва — спектакль
виступа́ти — выступать
гляда́ч — зритель
диви́тися — смотреть
ді́я — действие
заві́са — занавес
квито́к — билет
кулі́са — кулиса

Весна́ — весна

Урок 62

бе́резень — март
бру́нька — почка
ви́рій — тёплые края
грі́ти — греть
дзюрча́ти — журчать
зелені́ти — зеленеть
кві́тень — апрель
про́ліски — проле́ски
світи́ти — светить
струмо́к — ручей
та́нути — таять
тра́вень — май

Урок 63

бере́за — берёза
бузо́к — сирень
горобина́ —рябина
кали́на — калина
клен — клён
кущ — куст
ли́па — липа
те́рен — тёрн
топо́ля — тополь
шипши́на — шиповник

Урок 64

конва́лія — ландыш
кульба́ба — одуванчик
підсні́жник — подснежник
фіа́лка — фиалка

Урок 65

а́йстра — астра
воло́шка — василёк
гвозди́ка — гвоздика
жоржи́на — георгин
піво́нія — пион
троя́нда — роза
чорнобри́вці — бархатцы

Урок 66

ба́бка — стрекоза
бджола́ — пчела
джміль – шмель
кома́р — комар
ко́ник — кузнечик
мете́лик — бабочка
мура́ха — муравей
паву́к — паук

Твари́ни: птахи́ і зві́рі — животные: птицы и звери

Урок 68

гніздо́ — гнездо
горобе́ць — воробей
грак — грач
ґа́ва — ворона
зозу́ля — кукушка
жураве́ль — журавль
ла́стівка — ласточка
леле́ка — аист
пташеня́ — птенец
чорногу́з — аист
шпак — скворец

Урок 69

го́луб — голубь
гуса́к — гусь
гу́ска — гусыня
інди́к — индюк
інди́чка — индюшка
ка́чка — утка
ка́чур — селезень
ку́рка — курица
пі́вень — петух

Урок 70

вівця́ — овца
віл — вол
кінь — конь, лошадь
кіт — кот
кі́шка — кошка
коби́ла — кобыла
свиня́ — свинья
цап — козёл

Урок 71

гусеня́ — гусёнок
каченя́ — утёнок
козеня́ — козлёнок
кошеня́ — котёнок
курча́ — цыплёнок
лоша́ — жеребёнок
порося́ — поросёнок
теля́ — телёнок
цуценя́ — щенок
ягня́ — ягнёнок

Урок 72

бі́лка — белка
ведмі́дь — медведь
вовк — волк
за́єць — заяц
їжа́к — ёж
лиси́ця — лиса
о́лень — олень

Урок 73

бегемо́т — бегемот
жира́фа — жираф
лев — лев
ма́впа — обезьяна
тигр — тигр

Міста́ і се́ла — города и сёла

Урок 75

Батьківщи́на — Родина
вітчи́зна — отчизна, отечество
герб — герб
краї́на — страна

столи́ця — столица
Украї́на — Украина
украї́нський — украинский

Урок 76

горо́д — огород
ґа́нок — крыльцо
коло́дязь — колодец
ора́ти — пахать
сте́жка — тропинка
сі́яти — сеять

Урок 77

ву́лиця — улица
прову́лок — переулок
мі́сто — город
майда́н — площадь
пло́ща — площадь

Урок 78

ванта́жівка — грузовик
велосипе́д — велосипед
літа́к — самолёт
корабе́ль — корабль
паропла́в — пароход
по́тяг — поезд

Урок 79

ва́ги — весы
гри́вня — гривня
гро́ші — деньги
ко́штувати — стоить
купува́ти — покупать
покупе́ць — покупатель
продаве́ць — продавец

Урок 80

віта́ння — поздравления
листі́вка — открытка

Урок 81

ви́міряти — измерять
лі́кар — врач
лікува́ти — лечить
нездо́ужати — болеть
огляда́ти — осматривать
оду́жати — выздороветь
хворі́ти — болеть
хворо́ба — болезнь

Лі́то — лето

Урок 83

бли́скавка — молния
весе́лка — радуга
грім — гром
дощ — дождь
ли́пень — июль
ра́йдуга — радуга
се́рпень — август
че́рвень — июнь

Урок 85

відпочива́ти — отдыхать
загоря́ти — загорать
засмага́ти — загорать
наме́т — палатка
пісо́к — песок
пірна́ти — нырять
похі́д — поход
та́бір — лагерь
хви́ля — волна

Урок 86

ву́дка — удочка
гачо́к — крючок
ко́роп — карп
пійма́ти — поймать
риба́лка — рыболов
ю́шка — уха

ЗМІСТ

52. Повторюємо 4
53. На кухні. Посуд 6
54. Їжа. Конструкція Мені подобається... 8
55. Їжа 10
56. Повторюємо. Уживання слів *у*, *на* 12
57. У бібліотеці 14
58. Мої улюблені книжки. . . 16
59. Письменники України. Т. Г. Шевченко 18
60. Українські народні казки. Солом'яний бичок . . 20
61. Театр 22
62. Природа весною 24
63. Рослини. Дерева і кущі . . 26
64. Квіти 28
65. Квіти 30
66. Комахи 32
67. Повторюємо 34
68. Дикі птахи 36
69. Свійські птахи 38
70. Свійські тварини 40
71. Свійські тварини і птахи 42
72. Дикі тварини 44
73. Дикі тварини 46
74. Повторюємо 48
75. Наша Батьківщина 50
76. У селі 52
77. У місті 54
78. Транспорт 56
79. Магазин 58
80. День Матері 60
81. Лікарня 62
82. Повторюємо 64
83. Природа влітку 66
84. Робота на городі 68
85. Літній відпочинок. Форми слова *відпочивати*, *засмагати*, *плавати* . . 70
86. Риболовля 72
87. Літо. Повторюємо 74
88. Повторюємо вивчене . . . 76
89. Повторюємо вивчене . . . 78
90. Повторюємо вивчене . . . 80
91. Повторюємо вивчене . . . 82
92. Повторюємо вивчене . . . 84
93. Повторюємо вивчене . . . 86
94. Повторюємо вивчене . . . 88
95. Повторюємо вивчене. Літо. Школа 90
Тематичний словничок 92

Відомості про користування підручником

№ з/п	Прізвище та ім'я учня / учениці	Навчальний рік	Стан підручника	
			на початку року	в кінці року
1				
2				
3				
4				
5				

Навчальне видання

КОВАЛЕНКО Ольга Миколаївна
ТЕЛЬПУХОВСЬКА Юлія Миколаївна

«УКРАЇНСЬКА МОВА»
підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти
з навчанням російською мовою
(у 2-х частинах, з аудіосупроводом)
(Частина 2)

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено.

Редактор *І. В. Єфімова*. Помічник редактора *Ю. В. Завгородня*. Технічний редактор *А. В. Пліско*.
Художнє оформлення *В. І. Труфен*. Коректор *Н. В. Красна*.

В оформленні підручника використані зображення,
розміщені в мережі Інтернет для вільного використання

Підписано до друку 20.08.2018. Формат 70×100/16. Папір офсетний.
Гарнітура Журнальна. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 9,10. Обл.-вид. арк. 8,7.
Тираж 19962 прим. Зам. № 1208-2018/2.

ТОВ Видавництво «Ранок»,
вул. Кібальчича, 27, к. 135, Харків, 61071.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5215 від 22.09.2016.
Адреса редакції: вул. Космічна, 21а, Харків, 61145.
E-mail: office@ranok.com.ua. Тел. (057)719-48-65, тел./факс (057)719-58-67.

Підручник надруковано на папері українського виробника

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРІАДА-ПАК»,
пров. Сімферопольський, 6, Харків, 61052.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5340 від 15.05.2017.
Тел. +38 (057) 703-12-21. E-mail: sale@triada.kharkov.ua